



FORENINGEN
NORDEN

Rigsfællesskabet

Indledning

Rigsfællesskabet er en betegnelse for forholdet mellem de tre dele af det danske kongerige, Danmark, Grønland og Færøerne. Det nuværende rigsfællesskab kan ses som resterne af det endnu større danske kongerige der fandtes før 1814. Danmark, Færøerne og Grønland deler et kulturelt, familiært, historisk og politisk Rigsfællesskab, selvom landene også er forskellige på hver sin måde. De moderne samfund er tæt forbundne på mange områder og det samarbejde ønsker Foreningen Norden at bygge videre på.

Desværre er det gensidige kendskab mellem befolkningerne ikke særligt stort for mange borgere. Mange danskere ved fortvivlende lidt om Færøerne og Grønland. Manglende indbyrdes kendskab avler uvidenhed og fordomme, hvilket skaber et dårligere samarbejde. Der er dog enkelte lyspunkter, bl.a. har efterskolerne lavet en flot indsats for at integrere unge grønlandere og færinger på skolerne gennem mange år og nogle medier dækker i dag Grønland og Færøerne oftere og bedre end tidligere.

Selvom landene og kulturerne er forskellige, har de også meget til fælles. Både det fælles og det, der er forskelligt, er værdifuldt og værd at værne om. Foreningen Norden ønsker at arbejde for at styrke et ligeværdigt og respektfuldt samarbejde mellem landene i Rigsfællesskabet. Det indbyrdes kendskab og samhørigheden på tværs af de tre lande skal styrkes med respekt for de enkelte landes forskellighed.

I de seneste år er den internationale opmærksomhed på Arktis øget kraftigt. I et nordisk perspektiv er det vigtigt, at de øvrige nordiske lande får større kendskab til Færøerne og Grønland. Kun ved at øge det gensidige kendskab, kan man styrke det folkelige samarbejde på tværs af hele Norden. Samtidigt har de nordiske lande en fælles interesse i at sikre Arktis som en fredelig region. Af alle disse årsager er det vigtigere end nogensinde før at styrke samarbejdet imellem landene i Rigsfællesskabet.

Mere viden styrker samarbejdet

Ved at arbejde for mere dialog, gensidig respekt og interesse, er det muligt at skabe et bedre samarbejde på tværs af Rigsfællesskabet. Desværre er en af rigsfællesskabets grundlæggende udfordringer i dag, at det er præget af manglende indbyrdes kendskab blandt befolkningerne¹. Der er mangel på viden om Grønlands og Færøernes kultur, samfund og historie blandt mange i den danske befolkning.

Selvom vi deler en lang fælles historie, er det vigtigt at anerkende og forstå de moderne samfund, samt de unikke kulturelle og historiske træk ved disse områder, hvis samarbejdet i Rigsfællesskabet skal bevares. Eftersom der er stor forskel på Grønland og Færøerne, er det vigtigt at behandle dem som to forskellige lande fra et dansk perspektiv. Sprogene i de tre lande betyder meget for hver enkelt befolkning og det er derfor vigtigt at have et vist kendskab til hinandens sprog for at forstå hinanden, ligesom det er vigtigt at bevare og styrke mulighederne for at kunne bruge sit eget sprog i mødet med offentlige myndigheder så vidt muligt.

Grønland og Danmark har delt historie siden 1721, hvor Hans Egede ankom til Grønland. Siden da har kulturmødet transformeret det grønlandske samfund fra et traditionelt fangersamfund til et moderne samfund. Foreningen Norden anerkender dog, at transformationen også har medført skrammer og dybe sår, som vil tage tid at hele.

Færøernes og Danmarks historie går endnu længere tilbage. Som en del af den nordgermanske sprog- og folkestamme, deler de to lande langt hen ad vejen kultur og der har altid været kontakt mellem Skandinavien og Færøerne. I nyere tid har det dansk-færøske forhold intensiveret i kontakt og selvom der har været – og er – gnidninger undervejs, er det Foreningen Nordens forståelse, at forholdet overvejende er godt.

¹ Kilde: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/publikationer/2019/maj/190503-unges-viden-om-groenland-rapport.pdf>

For at gøre alt dette, må der laves et stort folkeoplysningsarbejde. Oplysningsindsatsen skal løftes af flere forskellige aktører, hvis der skal skabes en vedvarende forandring. Der skal også forskes mere i holdninger og kendskabet på tværs af landene. Både medier, uddannelsessystemet, kulturlivet, erhvervslivet og civilsamfundet skal bidrage til at skabe en positiv forandring.

Endelig er det vigtigt at skabe åbne og konstruktive samtaler mellem politikere på tværs af Grønland, Færøerne og Danmark. Kun ved at lytte til hinandens synspunkter og arbejde mod fælles løsninger, kan vi skabe tillid og styrke samarbejdet i Rigsfællesskabet.

Derfor mener Foreningen NORDEN:

- at danske medier skal øge sin dækning af Rigsfællesskabet, Grønland og Færøerne. Medierne har potentiale til at spille en stor rolle i at øge kendskabet og nedbryde fordomme for befolkningen bredt set ved at opprioritere hverdagshistorier og nyheder fra hele Rigsfællesskabet.
- at uddannelsessystemet skal spille en nøglerolle i at øge bevidstheden om, og forståelsen for, Grønland, Færøerne og Rigsfællesskabet blandt danske unge, hvorfor det er vigtigt, at skole- og gymnasieelever modtager moderne undervisnings- og oplysningsmaterialer, der fokuserer på dette.
- at danske uddannelsesinstitutioner skal blive bedre til at byde folk fra Færøerne og Grønland velkomne, bl.a. ved at tilbyde kurser i akademisk dansk og intro til det danske kulturliv.
- at der skal udarbejdes (flere) undersøgelser af befolkningernes kendskab og holdninger til hinanden for at kortlægge befolkningernes syn på, og viden om, hinanden.
- at skolesystemerne på Færøerne og i Grønland skal fortsætte med at prioritere danskundervisningen, fordi dansk også fungerer som en nøgle til at forstå og etablere sig i resten af Norden.
- at civilsamfundet kan drage fordel af at styrke samarbejdet med aktører i Grønland og Færøerne med fokus på udveksling af erfaringer og kompetenceudvikling til gavn for alle.
- at der skal prioriteres særlige midler til film-, teater-, kunst- og andre typer kulturprojekter, som involverer parter fra mindst to af de tre lande i Rigsfællesskabet.
- at folkeoplysningsarbejdet i Danmark skal styrkes for at styrke almindelige borgeres viden om Grønland og Færøerne.
- at der etableres en informationstjeneste, som kan rådgive virksomheder, som ønsker at udvide til andre steder i Rigsfællesskabet.

Udveksling skaber forståelse

Foreningen Norden tror på, at kendskab giver venskab og at kendskab bedst skabes ved, at folk kan møde hinanden fysisk. Ved at skabe muligheder for at lære hinandens kulturer, sprog, samfund og historie bedre at kende, kan der opbygges stærkere bånd, som vil gavne samarbejdet i fremtiden. Heldigvis er der allerede aktører, som viser vejen her og som man kan lade sig inspirere af. Det gælder f.eks. efterskolerne, højskolerne og enkelte andre aktørers arbejde med at sikre fysiske møder mellem folk på tværs af landene.

Mens mange grønlændere og færingere bor eller har boet i Danmark, er udvekslingen den anden vej mindre. Samtidig lader der til at være en tendens til, at danskere, som bosætter sig i Grønland, ofte bliver bedre integreret i danske miljøer end i grønlandske. Selvom det også er naturligt, er det vigtigt, at befolkningerne danner bånd på tværs af grupper. Danskere kan formentlig blive bedre til at integrere sig i det grønlandske samfund, når de flytter dertil for at arbejde, bo eller studere.

Et godt udgangspunkt for at styrke samarbejdet er at etablere og styrke gode udvekslingsmuligheder for alle indbyggere. For at dette skal kunne ske, må fonde, politikere og virksomheder være med til at sikre det

nødvendige økonomiske fundament. Samtidig må politikere fra alle tre rigsdele samarbejde om at sikre så få grænsehindringer som muligt.

Derfor mener Foreningen NORDEN:

- at der skal etableres en ordning, som giver flere skolebørn i Rigsfællesskabet mulighed for at komme på besøg hos hinanden i løbet af skoletiden.
- at der skal etableres udvekslingsprogrammer for studerende, forskere og fagfolk fra de tre lande.
- at et stærkere mellemløst samarbejde på tværs af landene skal prioriteres, bl.a. ved at styrke vennskabsbysamarbejdet som redskab til kendskab og møder.
- at der skal sikres midler til, at foreningslivet kan drage på udveksling hos foreninger i de andre lande, samt at danske foreninger med fordel kan arbejde for at involvere flere folk fra Grønland og Færøerne.
- at Danmark skal anerkende og understøtte de grønlandske og færøske sprog, også over for myndigheder i Danmark.
- at landene skal samarbejde om at sikre så få grænsehindringer som muligt for at sikre mobiliteten mellem landene.

Internationalt (Arktis, Norden og EU)

Verdens stormagter har gennem de seneste år udvist øget interesse for Arktis. Foreningen Norden er stiftet som en fredsbevægelse i kølvandet på 1. verdenskrig. Det skal derfor være en prioritet for både Rigsfællesskabet og de nordiske lande at sikre, at udviklingen i Arktis ikke sættes over styr.

I folkerettens ånd anerkender Foreningen Norden folkenes ret til selvbestemmelse både i Grønland og på Færøerne. Foreningen Norden anerkender også, at der kan være et behov for at nyskabe Rigsfællesskabet inden for grundlovens rammer.

Et stærkt samarbejde i Rigsfællesskabet skal medvirke til at sikre en endnu stærkere nordisk indsats for at sikre stabilitet, demokrati og fred i Arktis. I arbejdet med at bevare og udvikle en fredelig og stabil Arktisk region, er det vigtigt, at civilsamfundet og lokalbefolkningerne i Arktis bliver inddraget og hørt i den politiske udvikling. I denne sammenhæng bør Danmark altid være bevidst om, at det er på grund af Færøerne og især Grønland, at Danmark kan udøve indflydelse i Arktis.

Derudover er det vigtigt at samarbejde om områder, der går over grænser og hvor Rigsfællesskabets parter kan identificere fælles interesser og mål. Dette involverer områder såsom bæredygtig udvikling, miljøbeskyttelse, forskning, innovation og turisme. Ved at udveksle erfaringer og samarbejde mere om disse områder kan parterne sikre en mere bæredygtig udvikling til gavn for alle.

Derfor mener Foreningen NORDEN:

- at Danmark, Færøerne og Grønland skal samarbejde stærkt om en fælles dagsorden for at sikre fred, stabilitet og demokrati i Arktis sammen med Norge, Island, Sverige og Finland.
- at civilsamfundene i Danmark, Færøerne og især Grønland skal inddrages i udviklingen af Rigsfællesskabets fælles strategi og politik for Arktis.
- at Danmark skal involvere Færøerne og Grønland, når spørgsmål og beslutninger omhandler dem helt eller delvist, både i hjemlig politik og i internationale fora.
- Vi mener at Færøerne og Grønland bør være fuldgældige medlemmer af Nordisk Råd.
- at Danmark skal gøre mere for at hjælpe Færøerne med at indgå nye handelsaftaler med EU i kølvandet på Færøernes udfordringer med sine fiskeriaftaler med Rusland. Danmark skal også bistå Grønland over for EU.